

КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ

Бочарова М. І.

Науковий керівник – к.і.н., доц. Бадєєва Л. І.
Харківський національний університет радіоелектроніки,
каф. українознавства, м. Харків, Україна
тел.+38(050) 025 32 08

The development of culture took place under rather difficult conditions and is connected with the historical development of society. At the same time, cultural knowledge is quite specific and affects many directions of the development of society. However, without cultural knowledge, one cannot talk about a civilized person, society, and the unimaginable progress of the future of mankind. Culture increases the quality of life, concentrates the social experience of many generations, and accumulates knowledge about the world. Culture is an important part of the life of every person and society as a whole.

Явище культури надзвичайно різноманітне і багатогранне. Культура проявляється в усіх сферах людської життєдіяльності.

Сьогодні не існує загальноприйнятого визначення культури. У світовій літературі можна знайти більш як 500 визначень поняття «культура». Український філософ Г. Сковорода вперше поставив питання про культуру як окремий, незалежний від природи, символічній формі. Говорячи про походження, або, іншими словами, про генез культури, варто сказати, що в суспільстві традиційно розрізняють два основні напрями культури – матеріальний і духовний, згідно з двома головними сферами людської діяльності – матеріальною та духовною.

Поняття «культура» є надто багатозначне, має різний зміст і сенс не лише у побутовій мові, а й в різних науках, які вивчають різні форми людської свідомості.

Термін «культура» походить від латинського слова «cultura». Спочатку поняття цього слова означало «обробка землі». Зміст цього поняття означає «створене», тобто кожний предмет або явище світу культури сприймається як результат зусиль людей, спрямоване на перетворення того, що створено безпосередньо природою. З часом поняття «культура» набуває більш широкого смислу. У зв'язку з розвитком духовних надбань людства до визначення культури додаються поняття «виховання, освіта, розвиток».

Специфіка культури як якісної характеристики духовно-практичного освоєння людиною світу відбивається у тому, що культура свідчить, в якій мірі людина стала для себе та інших людей, тобто культура є якісною характеристикою розвитку суспільства.

Існування культури виступає як єдиний процес, який можна розділити на дві сфери: моральну і духовну культури. Але цей поділ відносний, вони не існують цілком відірвано одна від одної, а становлять єдину систему культури як її складові частини. Цінності матеріальної культури завжди

містять у собі певний елемент духовної культури, в свою чергу, цінності духовної культури базуються на матеріальній основі.

До матеріальної культури належать такі її різновиди: культура праці і матеріального виробництва, культура побуту, культура регіону і місця проживання, особиста культура, фізична культура.

Основним напрямком культурного впливу на особистість є формування її світогляду на основі вироблення людиною певних цінних орієнтирів і потреб. У динамічному процесі функціонування культури відбувається формування духовного обличчя людини, її світогляду, релігійних, політичних поглядів, формується багатогранний духовний світ людини.

Найважливіша проблема у сучасній культурі – питання співвідношення світової і національної культур. Серед прихильників світової культури є відомі мислителі: Л. Морган, Н. Лоський, В. Вернадський, А. Швейцер, які вважали, що світова культура являє собою систему духовних цінностей. Протилежного погляду притримуються відомі мислителі, зокрема, М. Тойнбі, О. Шпенглер. Вони визнавали лише національні культури, заперечуючи їхню єдність.

Сьогодні погляд сучасної цивілізованої людини на культуру полягає у визнанні множинності культур, їхньої національної своєрідності і оригінальності. Мудрість нашого часу полягає у визнанні за кожною національною культурою її права на самостійне існування і розвиток, у відстоюванні принципу співіснування всіх культур.

Історично культуру пов'язують з гуманізмом. В основі культури лежить рівень розвитку суспільства і окремої людини. Таким чином, критерієм культури є гуманізація суспільства, а її мета – всебічний розвиток особистості.

Історія культури має комплексний і міждисциплінарний характер. Вона спирається на фактичний матеріал і висновки таких наук, як: етнографія, археологія, філософія, соціологія, мовознавство, мистецтвознавство. Культурологічна теорія виконує, поряд з пізнавальною, дуже важливу в наш час культурно-виховну функцію. Значимість і вивчення культури особливо зростає у зв'язку з актуальністю патріотичного, морального, формування справді гуманістичного світогляду.

Отже, цивілізація забезпечує соціально-організаційні й технологічні засоби функціонування та розвитку світової культури, а культура покладає цільові та ціннісні настанови цивілізації як її внутрішній елемент. Таким чином, «цивілізація інституціоналізує культуру».

Список використаних джерел:

1. Музальов О.О. Культурологія: навчальний посібник. Львів, 2012. 185 с.
2. Історія світової та української культури: підручник / В. А. Греченко, І. В. Чорний, В.А. Кушнерук, В.А. Режко. Київ: Літера ЛТД, 2002. 464 с.
3. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: Підручник. 3-тє видання. – Київ: Центр учбової літератури, 2010. 584 с.